

ЗМІСТ

Вступ	3
1 Задача про максимальний потік	4
1.1 Постановка задачі	4
1.2 Метод Форда-Фалкерсона	5
1.3 Алгоритм Баскера-Гоуєна	6
2 Приклади	7
3 Висновки	17
Список використаної літератури	18
Додаток А	19

ВСТУП

Орієнтовану мережу можна інтерпретувати як деяку транспортну мережу і використовувати її для вирішення задач про потоки речовин в системі трубопроводів. Уявімо, що деякий продукт передається по системі від джерела, де даний продукт виробляється, до стоку, де він споживається. Джерело виробляє продукт з деякою максимальною швидкістю, а стік з тією ж швидкістю споживає продукт. Потоком продукту в будь-якій точці системи є швидкість руху продукту. За допомогою транспортних мереж можна моделювати течію рідин по трубопроводах, рух деталей на складальних лініях, передачу струму по електричним мережам, інформації - в інформаційних мереж і т. д. Кожне орієнтоване ребро мережі можна розглядати як канал, по якому рухається продукт. Кожен канал має задану пропускну здатність, яка характеризує максимальну швидкість переміщення продукту по каналу. Вершини є точками перетину каналів. Через вершини, відмінні від джерела і стоку, продукт проходить не накопичуючись.

У задачі про максимальний потік ми хочемо знайти максимальну швидкість пересилання продукту від джерела до стоку, при якій не будуть порушуватися обмеження пропускну здатності. Ця проблема була поставлена Т.Є. Харрісом навесні 1955 року, який разом з відставним генералом Ф.С. Россом запропонував спрощену модель залізничного транспортного потоку і висунув саме цю спеціальну задачу як центральну, підказаною цією моделлю. Незабаром після цього був висловлений в якості гіпотези, а потім і встановлений головний результат - теорема «Про максимальний потік і мінімальний розріз».

У даній роботі розглядається узагальнений метод Форда-Фалкерсона для транспортної мережі з обмеженою пропускну здатністю дуг а також з ціною за транспортування одиниці продукту через мережу. В якості алгоритму побудови рішення був обраний алгоритм Баскера-Гоуена.

1 Задача про максимальний потік

1.1 Постановка задачі

Орієнтованої мережею називається граф $G = [V, E]$, який складається із сукупності V елементів $x, y, \dots$ разом з множиною E деяких впорядкованих пар (x, y) елементів, взятих з V .

Вузли - елементи множини V .

Дуги - елементи множини E . Можливість дуги (x, x) вилучається.

Поставимо кожній дузі (x, y) у відповідність деяке число $c(x, y)$, яке називається пропускною здатністю дуги. Пропускна здатність показує яка кількість речовини може пройти по цій дузі в одиницю часу.

Потоком (flow) в мережі є дійсна функція $f : V \times V \rightarrow R$ задовольняє трьома умовам:

а) обмеження пропускної здатності

$$\forall u, v \in V f(u, v) \leq c(u, v)$$

Потік з однієї вершини в іншу не повинен перевищувати задану пропускну здатність.

б) антисиметричність

$$f(u, v) = -f(v, u) \forall u, v \in V$$

Потік з вершини u в вершину v протилежний потоку у зворотному напрямку.

в) збереження потоку

$$\forall u \in V / s, t \sum_{v \in V} f(u, v) = 0$$

Сумарний потік, що виходить з вершини, що не є джерелом або стоком дорівнює нулю. Величина потоку визначається як сумарний потік, що виходить з джерела.

$$|f| = \sum_{v \in V} f(s, v)$$

Будемо називати s джерелом t стоком, а інші вузли - проміжними.

Задача про максимальний потік (maximum flow problem) полягає в знаходженні потоку максимальної величини. Математично постановка ви-

глядає так:

$$\begin{aligned} \max \quad & v = f(s, V) \\ f(x, V) - f(V, X) &= 0, \quad x \neq s, t, \\ 0 \leq f(x, y) &\leq c(x, y), \quad (x, y) \in E, \end{aligned}$$

1.2 Метод Форда-Фалкерсона

Метод Форда-Фалкерсона базується на трьох важливих концепціях. Це залишкові мережі, що збільшують шляхи і розрізи. Метод є ітеративним. Спочатку значення потоку встановлюється нуль. $f(u, v) = 0 \forall u, v \in V$. На кожній ітерації величина потоку збільшується за допомогою пошуку збільшуючого шляху (деякого шляху від джерела до стоку вздовж якого можна відправити більший потік) і подальшого збільшення потоку. Цей процес повторюється до тих пір, поки вже неможливо відшукати збільшуваного шляху.

Залишкові мережі

Нехай задана транспортна мережа $G(V, E)$ з джерелом s і стоком t . Нехай f деякий потік в G . Розглянемо пару вершин $u, v \in V$. Величина додаткового потоку, який ми можемо направити з u в v , щоб не перевищити пропускну здатність $c(u, v)$ є залишковою пропускну здатністю ребра (u, v) і задається формулою:

$$c_f(u, v) = c(u, v) - f(u, v)$$

Для транспортної $G(V, E)$ мережі і потоку f залишковою мережею в G , породженою потоком f є мережа $G_f = (V, E_f)$ где

$$E_f = \{(u, v) \in V \times V : c_f(u, v) > 0\}$$

Таким чином по кожному ребру залишкової мережі або залишковому ребру можна направити потік більше нуля.

Збільшуючі шляхи

Для заданої транспортної мережі $G = (V, E)$ і потоку f збільшуючим шляхом p є простий шлях з s в t в залишковій мережі G_f . Максимальна величина, на яку можна збільшити потік уздовж кожного ребра p збільшуючого шляху називається пропускну здатністю шляху і задається формулою:

$$c_f(p) = \min\{c(u, v) : (u, v) \in p\}$$

Розрізи транспортних мереж

Розрізом транспортної мережі $G(V, E)$ називається розбиття множини вершин на множини S та T такі що $s \in S, t \in T$. Якщо f потік - то чистий потік через розріз (S, T) визначимо як $f(S, T)$. Пропускна здатність розрізу (S, T) визначимо відповідно $c(S, T)$. Мінімальним розрізом є розріз, пропускна здатність якого серед всіх розрізів мінімальна. Як видно, потік через розріз, на відміну від пропускної здатності розрізу, може включати і від'ємні доданки.

Теорема 1 (Про максимальний потік і мінімальний розріз). Для будь-якої мережі максимальна величина потоку з s в t дорівнює мінімальній пропускній здатності розрізу, що відокремлює s и t . [1]

1.3 Алгоритм Баскера-Гоуєна

2 Приклади

Задача 1

У деякої компанії "Аврора" є фабрика в Берліні, що виробляє стільці, а в Бремені склад, де вони зберігаються. Компанія орендує місце на вантажівках інших фірм для доставки стільців з фабрики на склад. Оскільки вантажівки їздять по певних маршрутах між містами і мають обмежену вантажопідйомність, компанія може перевозити не більше певної кількості ящиків на день між містами. Також, через трафік в містах за день по місту може проїхати тільки певна кількість машин. Компанія не може вплинути на маршрути і пропускну здатність. Її завдання визначити, яку найбільшу кількість ящиків за один день можна відвантажувати, а потім виробляти саме таку кількість, оскільки не має сенсу виробляти більше стільців, чим можна відправити на склад.

Фабрику будемо вважати джерелом (s), склад - стоком (t).

Маршрути між містами будемо вважати ребрами мережі.

Вантажопідйомність вантажівок будемо вважати обмеженням пропускну здатності на ребрах $c(u,v)$. Трафік в містах будемо вважати обмеженням пропускну здатності в вершинах $k(v)$. Занесемо дані в таблицю, де кожен елемент - обмеження пропускну здатності між відповідними містами (нуль означає що маршрут відсутній):

0	10	15	0	0
0	0	20	25	0
0	0	0	0	30
0	0	0	0	20
0	0	0	0	0

обмеження пропускну здатності у містах задано наступним вектором:

100	20	30	40	100
-----	----	----	----	-----

В результаті роботи програми було отримано наступне рішення:

0	10	15	0	0
0	0	10	0	0
0	0	0	0	25
0	0	0	0	0
0	0	0	0	0

Максимальний потік в мережі - 25 одиниць продукції.

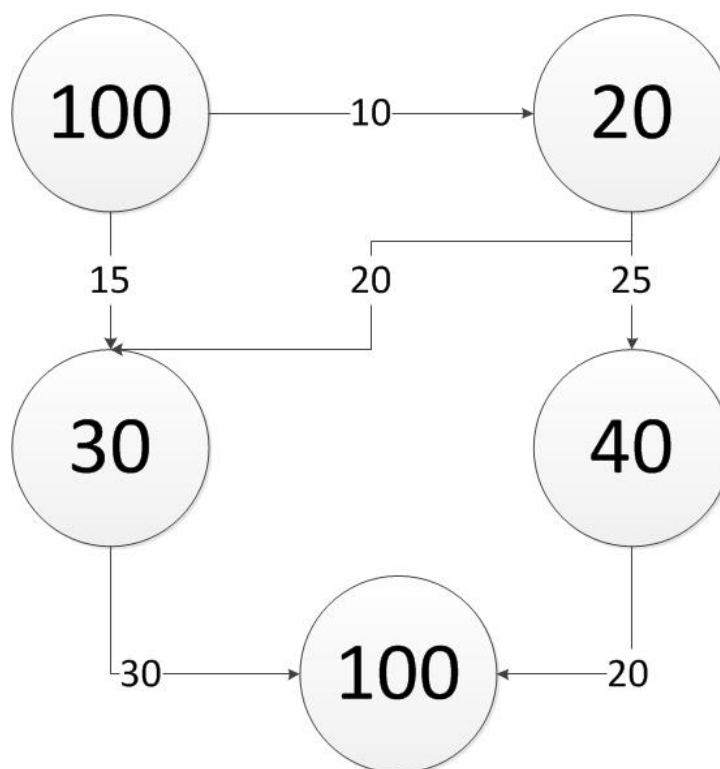

Рис. 2.1 Транспортна мережа

Задача 2

У пік туристичного сезону часто складно доїхати з Києва до Одеси, через те що залізниця не може перевезти всіх бажаючих, тому що вона може запустити тільки певне число поїздів по маршруту. Керівництво залізниці хоче з'ясувати, який максимальний потік пасажирів можливо перевезти з Одеси в Київ, і порівняти з очікуваним потоком пасажирів, який відомий на основі статистичних даних за попередні роки. Кожен маршрут між станціями може пропускати тільки певна кількість вагонів у день. Також кожна станція може обробляти тільки певну кількість вагонів у день (приєднувати і перевіряти). Керівництво знає, що для задоволення потреб необхідно щоб щодня до Одеси можна було перевезти 250 чоловік.

Зведемо дану задачу до задачі про максимальний потік.

Будемо вважати Київ джерелом s а Одесу стоком t . Колії між станціями будемо вважати ребрами мережі, з обмеженнями на пропускну здатність $c(x,y)$ заданої в вигляді таблиці.

Станції будемо вважати вузлами транспортної мережі з обмеженнями на вузлах $k(x)$ заданими в векторній формі.

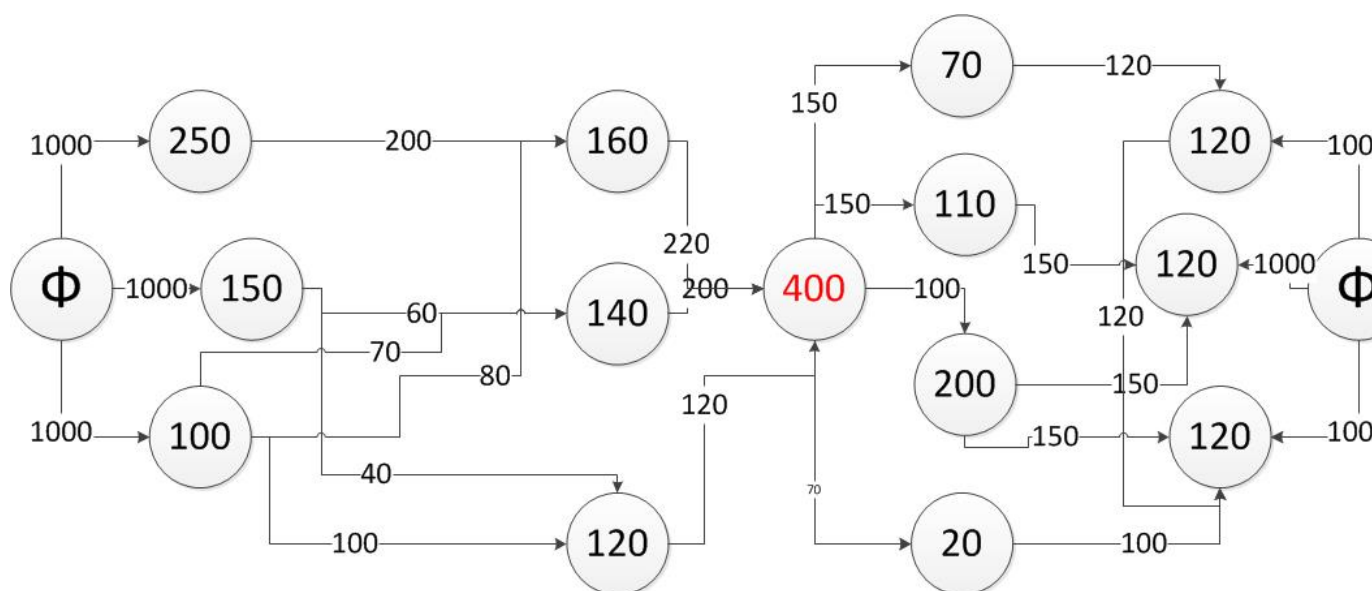

Рис. 2.2 Транспортна мережа

0	100	70	180	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	120	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	70	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	130	60	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	90	100	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	70	70	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	70	30	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	100	0	120	90
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	110
0	0	0	0	0	0	0	0	60	0	150	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	100
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

обмеження пропускних здатності на станціях задано наступним вектором:

900	100	100	100	100	100	150	100	300	120	250	900
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

В результаті роботи програми було отримано наступне рішення:

0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
100	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
70	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
90	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	100	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	70	30	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	60	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	90	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	10	70	30	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	30	30	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	60	0	0
0	0	0	0	0	0	0	90	110	0	60	0

Максимальний потік 260 пасажирів на день. Цього вистачає для задоволення попиту.

Задача 3

У старому центрі одного з міст рух машин влаштовано так, що великій кількості машин, що їде ввечері в спальний район в будь-якому випадку доводиться проїжджати через кільцеве перехрестя, із за чого створюються затори. ДАІ спільно з комунальними підприємствами вирішило, що місто потребує побудови нової дороги, яка б розвантажила це перехрестя. Але їм необхідно знати, скільки смуг необхідно новій дорозі. Для цього необхідно дізнатися, скільки машин обиратимуть нову дорогу замість старої. Кожна дорога має обмежену пропускну спроможність. Кожне перехрестя також має обмежену пропускну спроможність.

Зведемо дану задачу до задачі про максимальний потік.

Будемо вважати центр міста - джерелом s а спальний район стоком t . Шляхи між перехрестями будемо вважати ребрами мережі, з обмеженнями на пропускну здатність $c(x,y)$ заданої в вигляді таблиці.

Перехрестя будемо вважати вузлами транспортної мережі з обмеженнями на вузлах $k(x)$ заданими в векторній формі.

Для вирішення завдання знайдемо спочатку максимальний потік вихідної мережі. Потім додамо нове ребро, яке буде відображати дорогу, яку збираються будувати. Задамо цьому ребру нескінченну пропускну здатність. Знайдемо новий максимальний потік. Різниця між цими двома величинами і буде шуканим числом машин, які користуватимуться новою дорогою.

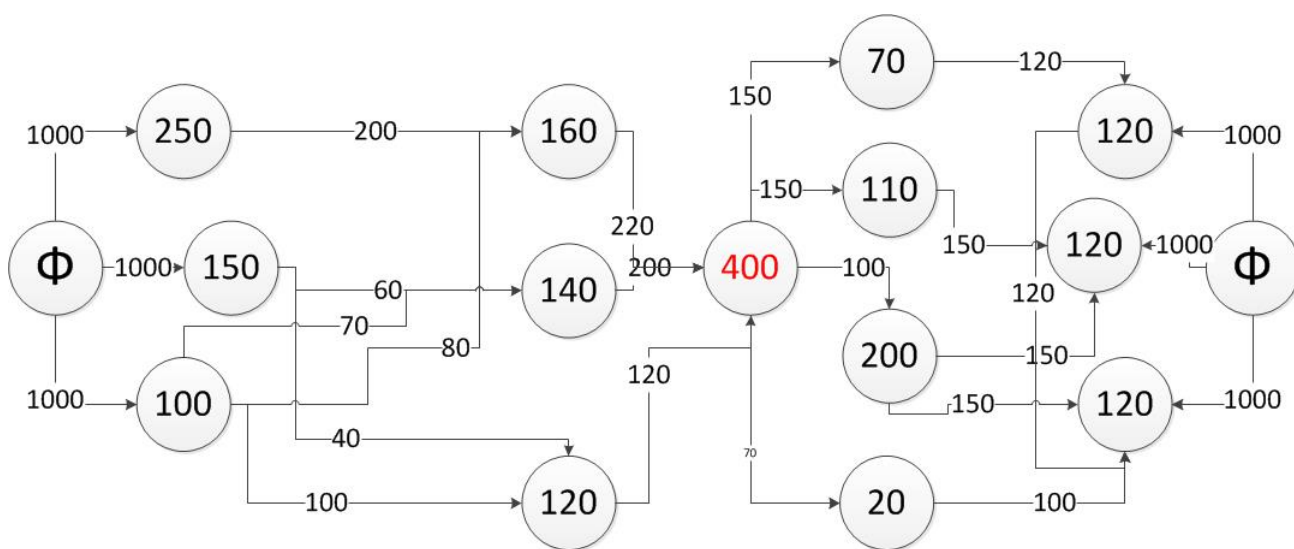

Рис. 2.3 Транспортна мрежа

[illegible]

обмеження пропускних здібностей на перехрестях задано наступним вектором:

10000	100	150	250	120	140	160	400	70	110	200	20	120	120	120	100
-------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	----	-----	-----	----	-----	-----	-----	-----

В результаті роботи програми було отримано наступне рішення:

0	100	80	120	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	100	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	20	60	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	120	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	120	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	60	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	120	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	70	110	100	20	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	70	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	110	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10	90	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	20	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	70
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	120
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	110
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Максимальний потік 300 машин.

Тепер введемо нове ребро , яке буде відповідати новій дорозі, що йде в об'їзд перехрестя

[illegible]

Потім подивимося на скільки збільшиться потік при додаванні нового ребра, що б встановити скільки смуг повинно бути у нової дороги. Результуюче рішення:

0	100	90	160	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	90	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	30	60	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	160	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	120	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	70	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	160	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	110	100	20	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	110	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10	90	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	20	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	120
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	120
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	110
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Ми бачимо, що в результаті максимальний потік машин збільшиться на 50 одиниць. Значить достатньо буде побудувати дорогу з однією смугою в кожному напрямку.

Задача 4

Зерно з трьох зерносховищ доставляється на вантажівках чотирьом птахівничим фермам, при цьому деякі зерносховища не можуть безпосередньо поставляти зерно певним фермам. Пропускна здатність маршрутів від зерносховищ до птахівничих ферм обмежена кількістю використовуваних вантажівок і числом виконуваних щодня рейсів. Також дозволені перевезення зерна з першого в друге сховище, а з другого в третє, об'ємом до 50-ти тонн. Необхідно встановити, чи буде задоволено попит ферм.

Зведемо дану задачу до задачі про максимальний потік.

Додамо фіктивне джерело s і фіктивний стік t . З'єднаємо джерело з усіма зерносховищами, пропускну здатність цих дуг покладемо нескінченно великою (в рамках конкретного завдання), наприклад 1000. Всі ферми з'єднаємо зі стоком дугами, також з нескінченною пропускну здатністю. Пропускні здатність інших маршрутів $c(x,y)$ задамо в вигляді таблиці.

Сховища і ферми будемо вважати вузлами транспортної мережі з обмеженнями на вузлах $k(x)$ заданими в векторній формі.

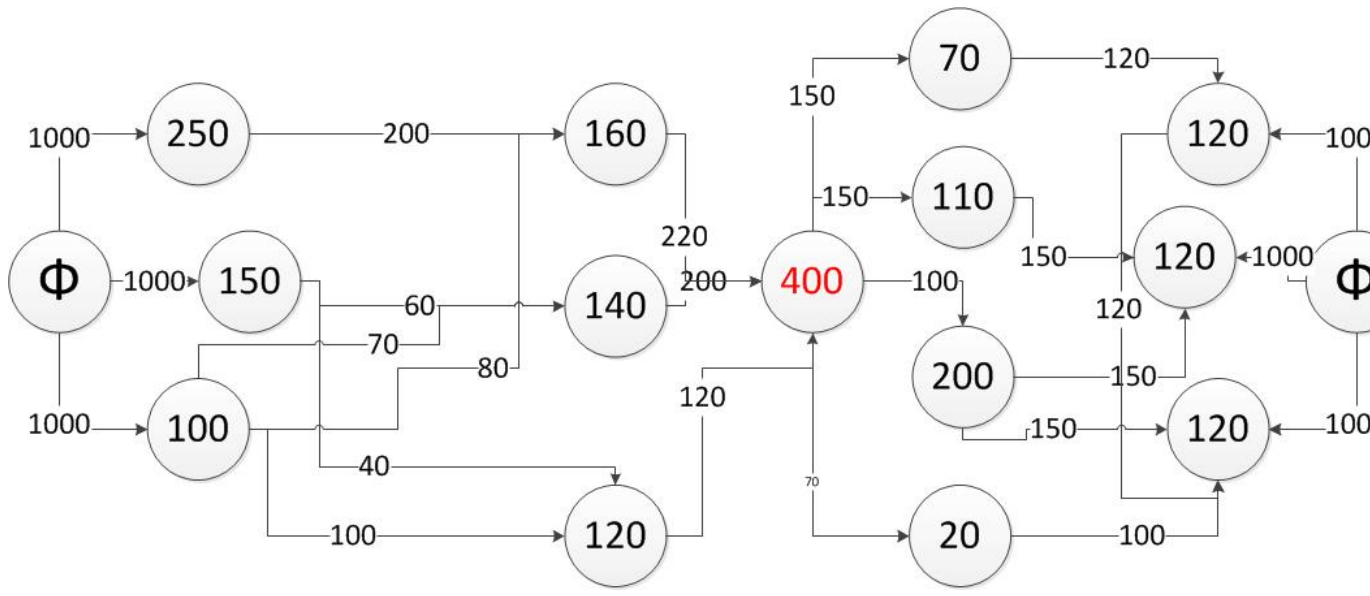

Рис. 2.5 Транспортна мережа

0	1000	1000	1000	0	0	0	0	0
0	0	50	0	40	10	0	80	0
0	0	0	50	0	0	15	90	0
0	0	0	0	100	50	30	40	0
0	0	0	0	0	0	0	0	1000
0	0	0	0	0	0	0	0	1000
0	0	0	0	0	0	0	0	1000
0	0	0	0	0	0	0	0	1000
0	0	0	0	0	0	0	0	0

обмеження пропускної здатності на станціях задано наступним вектором:

1000	40	80	180	180	10	60	30	1000
------	----	----	-----	-----	----	----	----	------

В результаті роботи програми було отримано наступне рішення:

0	40	45	140	0	0	0	0	0
0	0	0	0	40	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	15	30	0
0	0	0	0	100	10	30	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	140
0	0	0	0	0	0	0	0	10
0	0	0	0	0	0	0	0	45
0	0	0	0	0	0	0	0	30
0	0	0	0	0	0	0	0	0

Максимальний потік 225 тонн на день. Цього не вистачає для задоволення попиту. З рішення видно, що перша ферма отримує 140 тонн при попиті в 180, а третя 45, при попиті 60. У інших двох ферм попит буде задоволений.

3 Висновки

У даній роботі було розглянуто узагальнення задачі про максимальний потік для транспортної мережі з обмеженими пропускними здатностями вузлів. Як алгоритм рішення був обраний алгоритм Едмондса-Карпа. Була розроблена програма на мові C++ що реалізує даний метод. Робота програми була протестована на декількох прикладних задачах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- [1] Форд, Л.Р. Потоки в сетях. /Л.Р. Форд, Д.Р. Фалкерсон - Москва : Мир, 1966. - 273 с.
- [2] Таха Хемди А. ВВведение в исследование операций /А. Таха - Москва : Вильямс, 2006. - 912 с.
- [3] Вагнер Г. Основы исследования операций. Том 1./Г. Вагнер - Москва : Мир, 1973. - 336 с.
- [4] Кормен Томас Х. Алгоритмы: построение и анализ./К.Х. Томас, Ч.Л. Лейзерсон, Р.Д. Риверс, К. Штайн - Москва : Вильямс, 2005. - 1296 с.
- [5] Ху Т. Целочисленное программирование и потоки в сетях/Т. Ху - Москва : Мир, 1974. - 513 с.
- [6] Арсирій А.В. Сетевые модели./ А.В.Арсирій, Б.Ф.Трофимов, Є.М. Страхов - Одеса : Одеський національний університет імені І.І.Мечникова, 2011. - 42 с.

ДОДАТОК А

```

private static FlowCost CalculateFlow(int[,] flows, int[,] costs, int s, int t, int
neededFlow)
{
    var totalFlow = 0;
    var totalCost = 0;
    if (s == t)
        throw new ArgumentException("input_and_output_should_be_different_points");
    MilestoneHist[] path = bfs(flows, costs, s, t);
    while (path[t] != null)
    {
        int maxFlow = getMaxFlowForPath(flows, path, s, t);
        if (neededFlow - totalFlow < maxFlow)
        {
            maxFlow = neededFlow - totalFlow;
            flows = updateFlows(maxFlow, flows, path, s, t);
            totalCost += maxFlow * path[t].totalCost;
            path = bfs(flows, costs, s, t);
            totalFlow += maxFlow;
            return new FlowCost { totalCost = totalCost, resultingFlows = flows };
        }
        flows = updateFlows(maxFlow, flows, path, s, t);
        totalCost += maxFlow * path[t].totalCost;
        path = bfs(flows, costs, s, t);
        totalFlow += maxFlow;
    }
    return new FlowCost { totalCost = totalCost, resultingFlows = flows };
}

public static MilestoneHist[] bfs(int[,] rGraph, int[,] costGraph, int s, int t)
{
    var debug = 0;
    int Size = rGraph.GetLength(0);
    MilestoneHist[] parent = new MilestoneHist[Size];
    parent[s] = new MilestoneHist { totalCost = 0, pointNum = -1 };
    bool[] visited = new bool[Size];

    Queue q = new Queue();
    q.Enqueue(s);

    while (q.Count != 0)
    {
        int u = (int)q.Dequeue();
        debug++;
        if (debug > 10000)
            throw new StackOverflowException();

        for (int v = 0; v < Size; v++)
        {
            if (v != s && rGraph[u, v] > 0)
            {
                if (parent[v] == null)

```

```

    {
        parent[v] = new MilestoneHist { pointNum = u, totalCost = parent
            [u].totalCost + costGraph[u, v] };
        q.Enqueue(v);
    }
    else
    {
        int newCost = parent[u].totalCost + costGraph[u, v];
        int oldCost = parent[v].totalCost;
        if (newCost < oldCost)
        {
            parent[v] = new MilestoneHist { pointNum = u, totalCost =
                newCost };
            q.Enqueue(v);
        }
    }
}
}
return parent;
}

```